

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ХӨХИҮЛЭН ДЭМЖИХ, ХАРИЛЦАН ХАМГААЛАХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛС, КУВЕЙТ УЛСЫН ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

Монгол Улс, Кувейт Улс (цаашид “Хэлэлцэн тохирогч Талууд” гэх),

Хоорондоо эдийн засгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, ялангуяа хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчаас хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт хөрөнгө оруулах таатай нөхцөл бүрдүүлэхийг эрмэлзэн,

Хөрөнгө оруулалтыг дэмжин харилцан хамгаалах нь хэлэлцэн тохирогч Талуудын хоорондын бизнесийн санаачилгыг дэмжиж, тэдгээрийн хөгжил дэвшилд түлхэц болохыг хүлээн зөвшөөрч,

Дараах зүйлийг хэлэлцэн тохиров. Үүнд:

НЭГДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Тодорхойлолт

Энэхүү Хэлэлцээрийн зорилгод:

1. “Хөрөнгө оруулалт” гэж хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт буй хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн шууд буюу шууд бус өмчид эсхүл түүний мэдэлд харъяалагдах дараах төрлийн бүх эд хөрөнгө, өмчийн эрхийг хэлнэ. Үүнд:

а) Хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн компани, компанийн хувьцаа, нөөц, компанид оролцох аливаа бусад хэлбэр, бонд, мөнгөн төлбөрийн нэхэмжлэл, компанийн төлбөрийн бусад хэлбэр, түүнээс гаргасан өрийн болон зээлийн бичиг, үнэт цаас,

б) Мөнгөн төлбөрийн нэхэмжлэл болон эдийн засгийн өртөг бүхий гэрээ, хэлэлцээрээс үүсэх аливаа хөрөнгийн буюу үйл ажиллагааны нэхэмжлэл,

в) зохиогчийн эрх, барааны тэмдэг, патент, үйлдвэрлэлийн загвар, лиценз, техникийн ажилбар, ноу-хау, худалдааны нууц, нэр болон бизнесийн нэр хүнд зэрэг оюуны өмчийн эрх,

г) хуулиар болон гэрээ, хэлэлцээрээр, түүнчлэн хууль ёсны лиценз, зөвшөөрлөөр олгогдсон аливаа эрх, түүний дотор байгалийн баялгийг эрж хайх, олборлох, ашиглах болон эдийн засаг, худалдааны үйл ажиллагаа, үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдсон бусад эрх,

д) биет, биет бус, хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө, холбогдох бусад өмчийн эрх, түүний дотор зээлээр ашиглуулах, түрээслүүлэх, барьцаалах болон баталгаа гаргах.

“Хөрөнгө оруулалт” гэдэгт дахин хөрөнгө оруулах зорилгоор үлдэж буй “ашиг”, түүнчлэн энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт тодорхойлсон “оруулсан хөрөнгийг буцаах” үйл ажиллагаанаас орох орлого мөн багтана.

Нэгэнт оруулсан, дахин оруулсан хөрөнгийн буюу хөрөнгө эзэмших эрхийн хэлбэр өөрчлөгдөх нь хөрөнгө оруулалтын чанарыг өөрчлөхгүй.

2. Хэлэлцэн тохирогч Талуудыг хувьд “Хөрөнгө оруулагч” гэж

а) Хэлэлцэн тохирогч тухайн Талын хууль тогтоомжийн дагуу иргэн нь буюу харъяат нь болох хувь этгээд,

б) Хэлэлцэн тохирогч тухайн Талын Засгийн газар,

в) Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүрийн хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан хуулийн этгээд, түүний дотор байгууллагууд, хөгжлийн фонд, агентлаг, сангууд болон бусад байгууллага, эрх бүхий хүмүүс, компанийг тус тус хэлнэ.

3. “Компани” гэж хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан, хэлэлцэн тохирогч тухайн Талын хөрөнгө оруулагчийн өмчлөл буюу эзэмшилд байдаг, ашгийн буюу ашгийн бус, хувийн буюу засгийн газрын эзэмшилд эсхүл мэдэлд байдаг аливаа хуулийн этгээдийг тухайлбал, корпораци, трест, түншийн холбоо, дагнан эзэмшилт, салбар, хамтарсан үйлдвэр, нийгэмлэг буюу адилтгах бусад байгууллагыг хэлнэ.

4. “Орлого” гэж хөрөнгө оруулалтын үр дүнд төлбөрийн бүх хэлбэрээр олсон орлогыг, тухайлбал ашиг, зээлийн хүү, хөрөнгийн орлого, ногдол ашиг, роялти болон удирдлага, техникийн туслалцаа үзүүлсний буюу бусад төлбөр, түүнчлэн бүх төрлийн эд хөрөнгийн төлбөрийг хэлэх бөгөөд гэхдээ энэ нь зөвхөн эдгээрээр хязгаарлагдахгүй.

5. “Оруулсан хөрөнгийг буцаах” гэж нэгэнт оруулсан хөрөнгийг бүтнээр нь буюу хэсэгчлэн буцаан шилжүүлэхийг хэлнэ.

6. “Нутаг дэвсгэр” гэж хэлэлцэн тохирогч нэг Талын газар нутгийг, түүний дотор олон улсын эрх зүйн дагуу хүлээн зөвшөөрөгдсөн буюу хэлэлцэн тохирогч тухайн Тал өөрийн хуулийн дагуу бүрэн эрхээ хэрэгжүүлж, хууль дүрмээ мөрдүүлж болох эх газрын усны гаднах бүсийг хэлнэ.

7. “Чөлөөтэй хөрвөх валют” гэж ОУВС-ийн Хэлэлцээрийн заалт, түүнд орсон өөрчлөлтийн дагуу ОУВС-аас тухайн үед чөлөөтэй хэрэглэж болно хэмээн тодорхойлсон аливаа валютыг хэлнэ.

8. “Шилжүүлгийг сааталгүй гүйцэтгэх” гэж төлбөрийн шилжүүлэг хийхэд зохих ёсоор шаардагдах хугацааг хэлнэ. Энэ хугацаа төлбөрийн шаардлага өгсөн өдрөөс хойш нэг сараас илүүгүй үргэлжилнэ.

ХОЁРДУГААР ЗҮЙЛ

Хөрөнгө оруулалтыг зөвшөөрөх, хөхиүлэн дэмжих

1. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчаас өөрийн нутаг дэвсгэрт, өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу хөрөнгө оруулалт хийхийг зөвшөөрч хөхиүлэн дэмжинэ.
2. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр өөрийн нутаг дэвсгэрт оруулсан хөрөнгө оруулалтад өөрийн хууль тогтоомжид заасан хэмжээ, нөхцлөөр шаардагдах бүх төрлийн зөвшөөрөл, лиценз, эрхийг олгоно.
3. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр өөрсдийн нутаг дэвсгэрт хөрөнгө оруулалтын нөхцөл бололцоог хөнгөвчлөх, сайжруулах талаар хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талтайгаа аль ч хэлбэрээр зөвлөлдөж болно.
4. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр өөрийн улсад гадаадын иргэд зорчих, ажиллахтай холбогдсон хуулийн дагуу нөгөө талын хөрөнгө оруулагчдын гол албан тушаалтан нар, түүний дотор удирдлагын болон техникийн ажилтан нарын иргэний харьяаллыг үл харгалзан өөрийн улсад орох, түр хугацаагаар оршин суух, ажиллах зөвшөөрөл олгох асуудлыг нааштайгаар хянан үзэж шийдвэрлэнэ. Хөрөнгө оруулагчдын гол албан тушаалтан нарын гэр бүлийн гишүүд хэлэлцэн тохирогч хүлээн авагч Талын нутаг дэвсгэрт орох, түр хугацаагаар амьдрах талаар дээрхийн ижил нөхцөл эдэлнэ.
5. Хөрөнгө оруулалттай холбоотой ачаа, хүн тээвэрлэх үед Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр өөрийн холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх зөвшөөрөл олгоно.

ГУРАВДУГАР ЗҮЙЛ

Хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах

1. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүрийн хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгө оруулалт нь Хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт олон улсын эрх зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмууд, энэхүү Хэлэлцээрийн заалтуудын дагуу ямар ч үед тэгш, шударга нөхцөл эдэлж бүрэн хамгаалалтад байж, аюулгүй байдлаа хангуулна. Хэлэлцэн тохирогч аль ч Тал ямар нэг байдлаар

хөрөнгө оруулалтыг ашиглах, удирдах, хянах, эргэлтэд оруулах, түүнийг өргөжүүлэх буюу борлуулах зэргээр хөрөнгө оруулалтыг эзэмших зорилготой арбитрын буюу ялгаварлан гадуурхах арга хэмжээ авахгүй.

2. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчдын хөрөнгө оруулалт болон энэхүү Хэлэлцээрийн заалтуудтай холбогдол бүхий үндэсний хууль тогтоомж, дүрэм, журам, чиглэл, зааварчилга, засаг захиргааны тогтоол, нийтээр дагаж мөрдөх хууль эрхийн шийдвэрийг болон энэ талаархи олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг нэн даруй хэвлэх буюу бусад хэлбэрээр нийтэд мэдээлж байна.

3. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хөрөнгө оруулалттай холбогдсон нэхмжлэлийг барагдуулах, эрхийг бэхжүүлэх талаар үр ашигтай арга хэмжээг авч байна. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчид өөрийн орны шүүх, засаг захиргааны маргаан таслах байгууллага, агентлаг болон шүүхийн эрх бүхий бусад байгууллагад хандах, түүнчлэн тэдний хөрөнгө оруулалттай холбогдсон нэхэмжлэлийг барагдуулах, эрхийг бэхжүүлэх зорилгоор зохих хууль тогтоомжийн дагуу эрх бүхий хүнийг өөрсдөө сонгон төлөөлүүлэх эрх олгоно.

4. Хэлэлцэн тохирогч аль ч Тал хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгийг эзэмших, өргөжүүлэх, ашиглах, удирдах, хянах, эргэлтэд оруулах нөхцөл болгон зайлшгүй биелүүлэх дараахь арга хэмжээнүүдийг авч болохгүй. Үүнд материал, эрчим хүч, шатахуун, үйлдвэрлэлийн болон тээврийн хэрэгсэл зэргийг худалдан авахыг шаардах эсхүл хориглох, аливаа эд хөрөнгийг ашиглалтад оруулахыг шаардах эсхүл хориглох, өөрийн нутаг дэвсгэрт болон нутаг дэвсгэрийн гадна бүтээгдэхүүний маркетинг хийхийг хориглох арга хэмжээнүүд, түүнчлэн хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгийн эсрэг өөрийн улсын хөрөнгө оруулагч болон гуравдахь орны хөрөнгө оруулагчид давуу эрх олгохуйц ялгаварлан гадуурхах үр нөлөө бүхий аливаа бусад арга хэмжээнүүд багтана.

Түүнээс гадна хөрөнгө оруулалтыг хүлээн авч буй Хэлэлцэн тохирогч Тал хөрөнгө оруулалтыг ашиглах, эзэмших, эргэлтэд оруулах, өргөжүүлэх, худалдах болон түүнийг эзэмших бусад үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөө, саад тотгор үзүүлж болох элдэв шаардлага тавихгүй.

5. Хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгө нь хүлээн авагч хэлэлцэн тохирогч Талын нутаг дэвсгэрт зохих ёсны хуулийн үйл ажиллагаа, олон улсын эрх зүйн зарчмууд болон энэхүү Хэлэлцээрийн холбогдох заалт зэргээс өөр ямар нэг шалтгаанаар хөрөнгө хураах буюу үүнтэй адилтгах бусад арга хэмжээнд хамрагдахгүй.

6. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчаас өөрийн нутаг дэвсгэрт т оруулсан хөрөнгө оруулалттай холбогдон хүлээх бүх үүргээ биелүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хөрөнгө оруулах нөхцөл

1. Хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчаас хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт нь оруулсан хөрөнгө оруулалтыг ашиглах, удирдах, хянах, эргэлтэд оруулах, өргөжүүлэх, худалдах болон түүнийг эзэмших бусад аргын хувьд хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талынхаа хөрөнгө оруулагчид өөрийн хөрөнгө оруулагчид буюу гуравдагч аливаа улсын хөрөнгө оруулагчид олгодог нөхцлүүдээс дутуугүй таатай нөхцөл олгох бөгөөд үүнээс тухайн хөрөнгө оруулалтад аль илүү таатайг нь олгоно.

2. Гэхдээ энэхүү зүйлийн заалт нь дараах тохиолдолд Хэлэлцэн тохирогч нэг Талаас хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчид таатай нөхцөл, давуу эрх, дарх олгохыг шаардахгүй. Үүнд:

а) Хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын нэгдэн орсон гааль, эдийн засгийн холбоо, худалдааны чөлөөт бүс, валютын сан, тэдгээртэй адилтгах бүс нутгийн тохиролцоо, олон улсын гэрээ, хэлэлцээрүүд,

б) Олон улсын, бүс нутгийн болон 2 талын гэрээ хэлэлцээр, түүнтэй адилтгах бусад тохиролцоо болон бүхэлдээ буюу үндсэндээ татварын асуудлаархи үндэсний хууль тогтоомж.

ТАВДУГААР ЗҮЙЛ

Хохирлыг нөхөн төлөх

1. Зургадугаар зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт гарсан дайн эсхүл өөр ямар нэг зэвсэгт мөргөлдөөн, үндэсний онц байдал, бослого, иргэний эмх замбараагүй байдал, хувьсгал, үймээн самуун буюу эдгээртэй адилтгах бусад үйл явдлын улмаас хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгөд хохирол учирвал хөрөнгийг буцаан олгох, хохирлыг өөр арга хэлбэрээр барагдуулах, хохирлыг нөхөн төлөх асуудлын хувьд хэлэлцэн тохирогч нөгөө Тал түүнд өөрийн орны болон гуравдагч аливаа орны хөрөнгө оруулагчид олгодгоос дутуугүй таатай нөхцөл олгох бөгөөд үүнээс тухайн хөрөнгө оруулагчид аль илүү таатайг нь олгоно.

2. Энэхүү зүйлийн 1 дэх хэсэгт дурьдсан үйл явдлуудын аль нэгийн улмаас Хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт дор дурдсан шалтгаанаар хохирсон Хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчид учирсан хохирлыг энэхүү зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг зөрчилгүй шууд, зохих ёсоор, үр ашигтай хэлбэрээр нөхөн төлж хохиролгүй болгоно. Үүнд:

а) хөрөнгийг хүчээр эсхүл эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр албадан хураан авсан бол,

б) дайны үйл ажиллагааны улмаас бус эсхүл зайлшгүй шаарлагатай бус нөхцөл байдлын улмаас хөрөнгийг хүчээр эсхүл эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр устгасан бол.

ЗУРГАДУГААР ЗҮЙЛ

Хураан авах

1. а) Хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн Хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт оруулсан хөрөнгийг тухайн Хэлэлцэн тохирогч Талын дотоод шаардлагатай холбогдсон нийтийн ашиг сонирхлыг хангахаас бусад тохиолдолд нийгэмчлэх, хураан авах эсхүл тэдгээртэй адил үр дагавар бүхий арга хэмжээ цаашид “хураан авах” гэх\ -нд шууд буюу шууд бусаар хамруулахгүй. Хураан авах үйл явцыг нийтээр даган мөрдөж буй хуулийн дагуу ялгаварлан гадуурхахгүй байх зарчмын үндсэн дээр хохирлыг нэн даруй, шударгаар, үр ашигтай хэлбэрээр нөхөн төлөх замаар гүйцэтгэнэ.

б) Уг нөхөн төлбөрийн хэмжээ нь хураагдсан хөрөнгийн жинхэнэ үнэтэй тэнцүү байх бөгөөд үүнийг тухайн хураагдсан хөрөнгийн хураан авсны өмнөхөн үеийн эсхүл хураан авах гэж байгаа тухай нийтэд мэдэгдэхээс өмнөхөн үе (цаашид “үнэлгээ тогтоох өдөр” гэх) –ийн зах зээлийн үнэд тулгуурлан олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээний зарчмын дагуу тодорхойлж тогтооно. Уг нөхөн төлбөрийн хэмжээг чөлөөтэй хөрвөх аль нэг валютаар тооцох бөгөөд үнэлгээ тогтоох өдрийн валютын ханшид үндэслэн ямар валютаар тооцохыг хөрөнгө оруулагч өөрөө шийднэ. Мөн энэхүү нөхөн төлбөрт хөрөнгө хураасан өдрөөс төлбөр гүйцэтгэсэн өдөр хүртэлх хугацааны зах зээлд үндэслэн тогтоосон арилжааны ханшийн хүүг оролцуулах бөгөөд харин энэхүү хүү нь ямар ч тохиолдолд ЛИБОР–ын ханшаас дээгүүр буюу түүнтэй тэнцүү байна.

в) Дээр дурьдсан зах зээлийн жинхэнэ үнийг тогтоож чадаагүй тохиолдолд оруулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын ач холбогдол, хугацаа, түүнийг орлох үнэ, үнэлгээ, эргэлтийн ашиг, бэлэн мөнгөний үнэ, дансны үнэ болон тухайн хөрөнгө оруулагчийн бизнесийн нэр хүнд зэрэг холбогдох бүх хүчин зүйл, нөхцөл байдлыг тооцон шударга зарчимд үндэслэн нөхөн төлбөрийг тодорхойлно. Ийнхүү тодорхойлсон нөхөн төлбөрийг хөрөнгө оруулагчид шууд төлнө.

2. Энэхүү Хэлэлцээрийн Есдүгээр зүйлд заасан хөрөнгө оруулагчийн эрхийг хөндөхгүйгээр хөрөнгөө хураалгасан хөрөнгө оруулагч хөрөнгийг хураасан Хэлэлцэн тохирогч Талын шүүх буюу эрх бүхий бие даасан бусад

байгууллагаар өөрийн хөрөнгө оруулалтын үнэлгээ, нөхөн төлбөрийн гүйцэтгэл зэрэг өөрт холбогдох асуудлыг энэ зүйлийн I дэх хэсэгт заасан зарчмын дагуу нэн даруй хянуулах эрхтэй.

3. Хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагч хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт үйлчилж буй хуулийн дагуу байгуулагдсан компани буюу үйлдвэрийн газрын хувьцаа, хөрөнгийг эзэмших зэргээр хөрөнгө оруулсан тохиолдолд тухайн компани, үйлдвэрийн газрын хөрөнгийг хэлэлцэн тохирогч нөгөө Тал хураавал энэ нь мөн энэхүү хураан авах үйл ажиллагаанд хамаарна.

4. Түүнчлэн энэхүү Хэлэлцээрийн зорилгоор “хураан авах” гэсэн нэр томъёонд хөрөнгө оруулагчийг оруулсан хөрөнгийн нь өмчлөл, хяналт, гол ашигаас нь хөндийрүүлэх эсхүл оруулсан хөрөнгийг нь шахаж хавчих, элдэв, илүү татвар ноогдуулах, хөрөнгийг нь бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн албадан заруулах зэрэг бусад арга хэмжээний улмаас оруулсан хөрөнгийн нь эдийн засгийн үнийг алдагдуулан хохирол учруулахуйц хураан авах *de facto* нөлөө бүхий хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын хөндлөнгийн оролцоо буюу зохицуулах арга хэмжээ мөн хамаарна.

5. Хэлэлцэн тохирогч нэг Талын аливаа компанид хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгө хэлэлцэн тохирогч нэг Талын авсан арга хэмжээний улмаас ихээхэн хэмжээгээр хохирох тохиолдолд энэхүү зүйлийн зарчим заалтуудын дагуу нөхөн төлүүлэх зарга гаргана.

ДОЛДУГААР ЗҮЙЛ

Хөрөнгө оруулалттай холбогдсон Шилжүүлэг хийх

1. Хэлэлцэн тохирогч Талууд хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгийг өөрийн нутагт оруулах, нутгаас гаргахтай холбогдсон дараахь шилжүүлгийг чөлөөтэй үйлдэх баталгаа гаргана. Үүнд:

- а) үндсэн хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, хэвийн ажиллагаатай байлгах, удирдан зохион байгуулах, хөгжүүлэхэд шаардлагатай нэмэгдэл хөрөнгө,
- б) ашиг,
- в) зээлийн хэлэлцээрийн дагуу төлөх үндсэн болон нэмэгдэл хүүгийн төлбөр зэрэг хэлэлцээрийн дагуу төлөх төлбөр
- г) роялти болон Нэгдүгээр зүйлийн нэг дэх хэсгийн д-д заасан эрхүүдийг эдэлсний төлөө төлөх төлбөр,

- д) хөрөнгө оруулалтыг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн борлуулснаас эсхүл татан буулгаснаас олсон орлого,
- е) хөрөнгө оруулалттай холбогдон хилийн чанадаас ирж ажиллаж буй хувь этгээдийн цалин болон бусад хөлс,
- ё) Тав, Зургадугаар зүйлүүдэд заасан нөхөн төлөх төлбөр,
- ж) Наймдугаар зүйлд заасан төлбөр,
- з) маргаан шийдвэрлэхтэй холбогдсон төлбөр,

2. Энэхүү зүйлийн нэг дэх хэсэгт заасан шилжүүлгийг бүтээгдэхүүнээр буюу чөлөөтэй хөрвөх валютаар гүйцэтгэхээс бусад тохиолдолд ямар нэг саад, хязгаарлалтгүйгээр, гүйцэтгэнэ. Хэрэв шаардлагатай төлбөрийг гүйцэтгэхэд ямар нэг саад учирвал тухайн хөрөнгө оруулагч саатсан хугацааны хүүг тооцон авна.

3. Шилжүүлгийг Хэлэлцэн тохирогч тухайн Талд шилжүүлэг хийх өдөр хэрэглэж буй шилжүүлэх валютын зах зээлийн арилжааны дээд ханшаар гүйцэтгэнэ. Валютын захгүй орны хувьд гаднаас хамгийн сүүлд орж ирсэн хөрөнгийг хэмжсэн ханш эсхүл Олон улсын валютын сангийн зохицуулалтаар тогтоосон арилжааны ханш буюу валютыг онцгойлон сонгох эрх эсхүл тухайн валютыг АНУ-ын долларт шилжүүлэх ханш зэргээс тухайн хөрөнгө оруулагчид аль илүү таатайг нь сонгон авч хэрэглэнэ.

НАЙМДУГААР ЗҮЙЛ

Эрх, үүрэг шилжүүлэх

1. Хэрэв хэлэлцэн тохирогч аль нэг Тал эсхүл түүний томилсон төлөөний агентлаг ("нөхөн төлөгч Тал") нь хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэр дэх хөрөнгө оруулалтын хувьд олгосон нөхөн төлбөр буюу баталгааныхаа дагуу өөрийн хөрөнгө оруулагчид төлбөр хийх нөхцөлд нутаг дэвсгэрт нь хөрөнгө оруулалт хийгдсэн хэлэлцэн тохирогч Тал:

а) энэхүү хөрөнгө оруулалттай холбогдсон бүх эрх эсхүл гомдлыг хуулийн дагуу буюу эрх зүйн хэлцлийн дагуу нөхөн төлөгч Талд шилжүүлснийг,

б) нөхөн төлөгч Тал эдгээр эрхийг эдлэх, гомдлыг барагдуулах, түүнчлэн эрх, үүрэг ийнхүү шилжсэний улмаас хөрөнгө оруулалттай холбогдсон үүргийг хүлээх зэрэг эрхтэй болохыг

тус тус хүлээн зөвшөөрнө.

2. Энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу ямар ч нөхцөлд нөхөн төлөгч Тал тухайн хөрөнгийн хувьд дараах эрхийг анхны хөрөнгө оруулагчийн нэг адил эдэлнэ. Үүнд:

- а) энэхүү зүйлийн нэг дэх хэсэгт заасны дагуу нөхөн төлөгч Талын хүлээн авсан эрх, гомдол, үүргийн хувьд ижил таатай нөхцлөөр хангагдана,
- б) эдгээр эрх, гомдлын дагуу хүлээн авсан элдэв төлбөр.

ЕСДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хэлэлцэн тохирогч аль нэг Тал болон хөрөнгө оруулагчийн хооронд ын маргааныг шийдвэрлэх

1. Хэлэлцэн тохирогч нэг Тал болон хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн хооронд хэлэлцэн тохирогч нэг Талын нутаг дэвсгэрт хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын оруулсан хөрөнгөтэй холбогдон үүсэх аливаа маргааныг аль болох эв зүйгээр шийдвэрлэнэ.

2. Маргалдагч Талууд хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талдаа маргааныг эв зүйгээр шийдвэрлэх тухай бичгээр мэдэгдсэнээс хойш 6 сарын дотор тухайн маргааныг шийдвэрлэж чадаагүй тохиолдолд маргаанд оролцож буй хөрөнгө оруулагч тухайн маргааныг дараах аргуудын аль нэгээр шийдвэрлүүлэхээр шилжүүлэх эрхтэй. Үүнд:

- а) урьд өмнө тохиролцсон маргаан шийдвэрлэх аль нэг журмын дагуу,
- б) энэхүү зүйлийн дараах хэсгийн дагуу олон улсын арбитрын шүүхэд шилжүүлэх.

3. Хэрэв хөрөнгө оруулагч маргааныг олон улсын шүүхээр шийдвэрлүүлэх тохиолдолд тухайн хөрөнгө оруулагч маргааныг дараах байгуулагуудын чухам алиар нь шийдвэрлүүлэх саналтай байгаагаа бичгээр нотолно. Үүнд:

- а) (1) Хэрэв Хэлэлцэн тохирогч Талууд Улс болон бусад улсын иргэдийн хооронд хөрөнгө оруулалтын талаар үүссэн маргааныг шийдвэрлэх тухай 1965 оны 3 дугаар сарын 18-ны өдөр Вашингтон хотноо гарын үсэг зурахад нээлттэй болсон Конвенци (цаашид “Вашингтоны Конвенци” гэх) –д нэгдэн орсон бөгөөд энэ Конвенцийг Талууд мөрдөж байгаа тохиолдолд Хөрөнгө оруулалтын талаарх маргааныг шийдвэрлэх олон улсын Төв (цаашид “Төв” гэх),

- (2) Хэрэв хөрөнгө оруулагчийн харьяалах улс, маргаанд оролцогч Тал хоёрын зөвхөн аль нэг нь Вашингтоны Конвенцид нэгдэн орсон тохиолдолд Нарийн бичгийн дарга нарын төвийн зааварт зааснаар журам зохицуулах нэмэгдэл үйлчилгээ (Нэмэгдэл үйлчилгээний дүрэм)-ний дүрмийн дагуу Төв,
- б) НҮБ-ын Олон улсын худалдааны эрх зүйн комиссын (ЮНСИТРИАЛ) шүүхийн дүрмийн (цаашид “Дүрэм” гэх) дагуу байгуулагдсан арбитрайн Шүүх. (Гэхдээ маргаанд оролцогч талууд арбитрайн шүүхийн дүрэмд бичгээр тохиролцох замаар нэмэлт өөрчлөлт оруулж болно. Дүрмийн 7 дугаар зүйлд заасны дагуу Төвийн Ерөнхий нарийн бичгийн дарга томилох эрхтэй)
- в) маргалдагч Талуудын харилцан зөвшөөрсөн аль нэг шүүхийн байгууллагын дүрмийн дагуу байгуулагдсан шүүх,
4. Хөрөнгө оруулагч маргааныг энэхүү зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан шүүхэд тавьсан байж болох боловч тэрээр шүүхийн үйл ажиллагаанаас өмнө эсхүл шүүхийн үйл ажиллагааны үед маргаанд оролцож буй Хэлэлцэн тохирогч Талын шүүх болон засаг захиргааны бие бүрэлдэхүүний өмнө өөрт олгогдсон эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах үүднээс завсрын анхааруулах тусламж хүсч болно. Гэхдээ энэ хүсэлтэд ямар нэг хохирол төлөх асуудал орохгүй.
5. Хэлэлцэн тохирогч Талууд энэхүү зүйлийн 3 дахь зүйлийн “а” ба “б”-д заасны дагуу хөрөнгө оруулагчаар өөрөөр нь сонгуулах эсхүл 3 дахь зүйлийн “в”-д заасны дагуу маргаанд оролцогч талууд харилцан тохиролцох замаар хөрөнгө оруулалтын маргааныг аль шүүхээр шийдвэрлүүлэх тухай эцсийн зөвшөөрөл өгнө.
6. (а) Энэхүү зүйлийн 5 дахь болон 3 дахь хэсэгт дурьдсан зөвшөөрлүүд нь Вашингтоны Конвенцийн 2 дугаар бүлэг, Нэмэгдэл үйлчилгээний дүрэм, Гадаадын арбитрайн шүүхийн шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөх, биелүүлэх тухай НҮБ-ын 1958 оны 6 дугаар сарын 10-ны Конвенц (Нью Йоркын Конвенци)-ийн 2 дугаар зүйл болон ЮНСИТРИАЛ-ын шүүхийн дүрмийн Нэгдүгээр зүйлд заасан маргалдагч талуудын бичгээр гаргах ёстой зөвшөөрлүүдийг орлоно.
- (б) Энэхүү зүйлд заасан аль нэг шүүх болон маргалдагч Талуудын харилцан зөвшөөрсөн шүүхийн үйл ажиллагааг Нью-Йоркын Конвенцид нэгдэн орсон аль нэг улсад явуулах ёстой. Нью-Йоркын Конвенцийн Нэгдүгээр зүйлийн зорилгоор шүүхэд мэдүүлсэн гомдлыг худалдааны харилцаа эсхүл үйл ажиллагаа гэж үзнэ.
- (в) Хэлэлцэн тохирогч нэг Тал тухайн маргааны талаар гарсан шүүхийн шийдвэрийг биелүүлж гүйцэтгээгүйгээс бусад тохиолдолд Хэлэлцэн тохирогч аль ч Тал шүүхээр шийдүүлэх аливаа маргааныг дипломат

шугамаар хамгаалж эсхүл энэ талаар олон улсын хэмжээний гомдол гаргаж болохгүй. Гэхдээ энэхүү хэсгийн зорилгоор дипломат хамгаалалт гэдэгт гагцхүү маргааны шийдвэрлэлтийг хөнгөвчлөх зорилго бүхий албан бус дипломат харилцаа хамаарахгүй.

7. Энэхүү зүйлийн дагуу байгуулагдсан шүүх нь маргаантай асуудлыг маргалдагч талуудын хүлээн зөвшөөрсөн байж болох зэрэг хуулийн заалтыг үндэслэн шийдвэрлэнэ. Хэрэв талууд ийм зөвшөөрөлд хүрээгүй бол маргаанд оролцогч хэлэлцэн тохирогч Талын маргаан шийдвэрлэх дүрэм, олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн ийм дүрэм, энэхүү Хэлэлцээрийн холбогдох заалтуудыг харгалзан үзэх зэргээр маргаанд оролцогч хэлэлцэн тохирогч Талын хууль тогтоомжийн дагуу маргааныг шийдвэрлэнэ.

8. Вашингтоны Конвенцийн Хоринтавдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 6-гийн зорилгоор хөрөнгө оруулагч нь энэхүү зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан бичгээр зөвшөөрөл өгөх өдөр маргаанд оролцогч хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын харьяат иргэн биш бөгөөд тухайн этгээд, хэлэлцэн тохирогч тухайн Тал хоёрын хооронд маргаан гарахын өмнө хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн хяналтад байгаа бол түүнийг хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын харьяат гэж үзэх бөгөөд Нэмэгдэл үйлчилгээний дүрмийн Нэгдүгээр зүйлийн 6 дахь хэсгийн зорилгоор өөр улсын харьяат иргэн гэж үзнэ.

9. Шүүхийн шийдвэр нь эцсийн байх бөгөөд маргаанд оролцогч Талууд түүнийг заавал биелүүлэх ёстой. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр шүүхийн ийм шийдвэрийг шууд биелүүлж түүнийг өөрийн нутаг дэвсгэрт мөрдүүлэх талаар заавар гаргана.

10. Хэлэлцэн тохирогч нэг Тал, хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын хөрөнгө оруулагчийн хоорондын хөрөнгө оруулалтын маргааны талаархи шүүх, арбитрын шүүх буюу бусад шүүхийн үйл ажиллагаанд эсхүл шүүхийн шийдвэрийг гүйцэтгэхэд хэлэлцэн тохирогч нэг Тал өөрийн тусгаар тогтнолын асуудлыг хамгаалах хэрэгсэл болгон тавихгүй. Аливаа нэхэмжлэлийн хариу буюу эхлэх эрхэд тухайн хөрөнгө оруулагч нөхөн төлбөр буюу хохирлоо бүхэлд нь эсхүл хэсэгчлэн даатгалын гэрээний дагуу хэлэлцэн тохирогч нөгөө Тал, түүний харьяа салбар, агентлаг буюу нэгж зэрэг аль нэг улсын болон хувь гуравдагч этгээдээс авсан эсхүл авахаар заахгүй.

АРАВДУГААР ЗҮЙЛ

Хэлэлцэн тохирогч Талуудын хоорондын маргааныг шийдвэрлэх

1. Энэхүү Хэлэлцээрийг тайлбарлах, хэрэглэхтэй холбогдон хэлэлцэн тохирогч Талуудын хооронд гарсан маргааныг аль болох яриа хэлэлцээний замаар буюу дипломат шугамаар шийдвэрлэж байна.

2. Хэрэв хэлэлцэн тохирогч Талуудын хоорондын маргааныг ийм яриа хэлэлцээний замаар буюу дипломат шугамаар шийдвэрлэхээр хэлэлцэн тохирогч аль нэг Тал санал тавьсан өдрөөс хойш 6 сарын дотор шийдвэрлэж чадаагүй бөгөөд хэлэлцэн тохирогч Талууд бичгээр зөвшөөрөл гаргаагүй тохиолдолд хэлэлцэн тохирогч нэг Тал маргааныг энэхүү зүйлийн дараах заалтуудын дагуу тусгай (*ad hoc*) шүүхэд тавих тухай Хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талдаа бичгээр мэдэгдэж болно.

3. Арбитрын шүүхийг дор дурдсан журмаар байгуулна. Үүнд: Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр шүүхийн нэг гишүүнийг томилох бөгөөд эдгээр хоёр гишүүн нь хэлэлцэн тохирогч хоёр Талын томилох Шүүхийн даргаар аль нэг гуравдагч улсын иргэнийг зөвшилцөн томилно. Хэлэлцэн тохирогч нэг Тал маргааныг арбитрын шүүхэд тавих гэж байгаа тухайгаа хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талд мэдэгдсэн өдрөөс хойш эдгээр 2 гишүүнийг 2 сарын дотор, шүүхийн даргыг 4 сарын дотор тус тус томилно.

4. Хэрэв энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан хугацааны дотор зохих томилолтуудыг хийгээгүй бөгөөд ямар нэг өөр зохицуулалт хийгдээгүй бол хэлэлцэн тохирогч нэг Тал зайлшгүй шаардлагатай томилолтыг хийлгэхээр Олон улсын шүүхийн Ерөнхийлөгчийг урьж болно. Олон улсын шүүхийн дарга хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын иргэн байх, эсхүл энэ үүргийг гүйцэтгэх боломжгүй бол зохих хүмүүсийг томилуулахаар Олон улсын шүүхийн дэд даргыг урина. Хэрэв дэд дарга мөн хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын иргэн байх, эсхүл дээрх үүргийг гүйцэтгэх боломжгүй бол Олон улсын шүүхийн удаах албан тушаалтныг зохих хүмүүсийг томилуулахаар урих бөгөөд тэр нь хэлэлцэн тохирогч аль ч талын иргэн бус байна.

5. Арбитрын шүүх шийдвэрээ олонхийн саналаар гаргана. Энэ шийдвэр нь энэхүү Хэлэлцээр болон олон улсын хуулийн ийнхүү хүлээн зөвшөөрөгдсөн мөрдөж болохуйц дүрэмд үндэслэгдсэн байх бөгөөд эцсийн шийдвэр болно. Хэлэлцэн тохирогч Талууд түүнийг заавал биелүүлэх ёстой. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр шүүхийн өөрийн гишүүний болон шүүхийн үйл ажиллагаанд өөрийгөө төлөөлүүлсний зардлыг хариуцна. Даргын зардал болон шүүх үйл ажиллагааны холбогдолтой бусад бүх зардлыг Хэлэлцэн тохирогч Талууд тэнцүү хэмжээгээр хариуцна. Гэхдээ арбитрын шүүх өөрийн эрхийн дагуу бүх зардлыг буюу ихэнхийг нь Хэлэлцэн тохирогч нэг Талаар гаргуулахаар шийдэж болно. Бусад бүх асуудлын хувьд шүүх үйл ажиллагааныхаа дэгийг өөрөө тогтооно.

АРВАННЭГДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хэлэлцэн тохирогч Талуудын харилцаа

Энэхүү Хэлэлцээрийн заалтууд нь хэлэлцэн тохирогч Талуудын хоорондын дипломат болон консулын харилцааг үл хөндөнө.

АРВАНХОЁРДУГААР ЗҮЙЛ

Бусад журмыг хэрэглэх

1. Хэрэв хэлэлцэн тохирогч Талуудын хууль тогтоомж эсхүл хэлэлцэн тохирогч Талуудын хооронд урьд нь байгуулагдсан буюу одоо хүчин төгөлдөр байгаа олон улсын гэрээ хэлэлцээрээр хүлээсэн үүрэг нь хэлэлцэн тохирогч нэг Талын хөрөнгө оруулагчийн оруулсан хөрөнгөд энэхүү Хэлэлцээрт зааснаас илүү таатай нөхцлийг ямар нэг ерөнхий болон тусгай журмын дагуу олгож байвал тухайн хөрөнгө оруулагч аль илүү таатай нөхцөл эзэмшихэд нь энэхүү Хэлэлцээрийн заалт саад болохгүй.

АРВАНГУРАВДУГАР ЗҮЙЛ

Хэлэлцээрийг хэрэглэх хүрээ

Энэхүү Хэлэлцээрийн заалтыг хэлэлцэн тохирогч аль нэг Талын хөрөнгө оруулагчаас хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох үед оруулсан байсан эсхүл хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш оруулсан бүх хөрөнгө оруулалтын хувьд мөрдөнө.

АРВАНДӨРӨВДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хүчин төгөлдөр болох

1. Хэлэлцэн тохирогч Тал тус бүр нөгөө Талдаа энэхүү Хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болгох талаар дотоодынхоо хууль тогтоомжийн шаардлагыг биелүүлсэн тухай бичгээр мэдэгдэнэ. Энэхүү Хэлэлцээр нь сүүлийн мэдэгдлийг аль нэг Тал хүлээн авсан өдрөөс хойшхи 30 дахь хоногоос хүчин төгөлдөр болно.

АРВАНТАВДУГААР ЗҮЙЛ

Хүчинтэй байх хугацаа, хүчингүй болох

1. Энэхүү Хэлэлцээр нь гучин (30) жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөх бөгөөд түүнээс цааш гуч гучин жилийн хугацаагаар аяндаа сунгагдана. Гэхдээ хэлэлцэн тохирогч Талуудын аль нэг нь түүнийг цуцлах

тухай хэлэлцэн тохирогч нөгөө Талдаа дээр дурьдсан хугацаа дуусахаас наанадаж нэг жилийн өмнө бичгээр мэдэгдвэл түүнээс хойш уг Хэлэлцээр нэг жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр хэвээр мөрдөгдөөд дараа нь хүчингүй болно.

2. Энэхүү Хэлэлцээрийг цуцлах тухай мэдэгдэл хүчинтэй болсон өдрөөс өмнө оруулсан хөрөнгө оруулалтын хувьд уг Хэлэлцээрийн заалтууд нь түүнийг цуцалснаас хойш 20 жилийн хугацаанд мөрдөгдөнө.

Дээр дурдсаныг нотлон хэлэлцэн тохирогч Талуудын бүрэн эрхт төлөөлөгчид энэхүү Хэлэлцээрт гарын үсэг зурав.

Энэхүү Хэлэлцээрийг *Ел-Кувейт* хотноо 1998 оны гуравдугаар сарын 14 - ны өдөр буюу -ны өдөр монгол, араб, англи хэлээр тус бүр хоёр эх хувь үйлдсэн бөгөөд эх бичвэрүүд нь адил хүчинтэй байна. Энэхүү Хэлэлцээрийг тайлбарлахад зөрүү гарвал англи хэлээрх эх бичвэрийг баримтална.

МОНГОЛ УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ

КУВЕЙТ УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ